

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.005.04.2019

Urszula Sztuka – Polińska
Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny
Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
w Łodzi
ul. Wodna 40
90 - 046 Łódź

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/086 – System bezpieczeństwa obrotu środkami ochrony roślin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi, ul. Wodna 40, 90-046 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Urszula Sztuka - Polińska, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, od 15 października 2002 r. (akta kontroli str. 5-7)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. 2. Realizacja zadań w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. 3. Skuteczność systemu kontroli pozostałości w żywności środków ochrony roślin. 4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Kontrola przeprowadzona została na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	1. Renata Cynamon, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/110/2019 z 25 kwietnia 2019 r. 2. Sylwia Piechota, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/111/2019 z 25 kwietnia 2019 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi³ była przygotowana organizacyjnie do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin. Pracownicy zatrudnieni w Oddziale Nadzoru Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku i Oddziale Laboratoryjnym Badania Żywności i Przedmiotów Użytku posiadali kierunkowe wykształcenie, jak również uzupełniali wiedzę poprzez studia podyplomowe oraz udział w kursach i szkoleniach.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny⁴ rzetelnie opracowywał roczne plany zasadniczych zamierzeń, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności PIS. W sprawozdaniach z realizacji planu pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu za 2016 r. i 2018 r. prawidłowo wykazywano liczbę próbek pobranych i zbadanych pod kątem pozostałości pestycydów, w tym próbek zdyskwalifikowanych. Natomiast w sprawozdaniu za 2017 r. nie uwzględniono jednej zakwestionowanej i jednej zbadanej próbki.

W każdym roku objętym kontrolą Oddział Laboratoryjny Badania Żywności i Przedmiotów Użytku realizował plan badań próbek. W okresie objętym kontrolą średni czas liczony od przyjęcia próbki do laboratorium do przekazania wyniku badania wyniósł 23,3 dnia kalendarzowego (16,6 dnia roboczego), co uniemożliwiało – w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości - wycofanie z rynku produktów szybko psujących się i minimalizowało skuteczność wycofania z obrotu pozostałych produktów. NIK wskazała również na wadliwy sposób obliczania terminów przeprowadzania badań laboratoryjnych, wynikający z nieprawidłowej interpretacji zapisów określonych w protokołach uzgodnień dotyczących badań i pomiarów, odnoszących się do 14 dniowego terminu na przekazanie sprawozdania z badań.

Dokonane dwukrotnie w okresie objętym kontrolą rozszerzenie akredytacji laboratorium w zakresie oznaczenia pozostałości pestycydów, z jednoczesnym doposażeniem w chromatograf gazowy z podwójnym detektorem masowym, umożliwiło skrócenie terminów przeprowadzania badań pozostałości środków ochrony roślin w 2018 r. (w 2016 r. średnio 26,9 dni kalendarzowych (19,3 dni roboczych), w 2018 r. – 16,2 dni kalendarzowych (11,7 dni roboczych)).

W latach objętych kontrolą Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny postępował zgodnie z opracowaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego procedurą funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF), a działania związane z powiadomieniami o przekroczeniu najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości środków ochrony roślin w żywności podejmował niezwłocznie.

ŁPWIS rzetelnie realizował również zapisy porozumienia zawartego w dniu 20 stycznia 2015 r. przez Głównego Inspektora Sanitarnego, Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych oraz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w sprawie

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: WSSE oraz Stacja.

⁴ Dalej także ŁPWIS.

współdziałania ww. organów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego m.in. poprzez przeprowadzanie wspólnych kontroli oraz informowanie Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa⁵ o stwierdzonych przekroczeniach najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości środków ochrony roślin.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zwracał się do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych⁶ województwa łódzkiego o wzmożenie intensywności działań edukacyjnych skierowanych do rolników – producentów pierwotnych oraz o włączenie się w miarę możliwości i potrzeb w działania edukacyjne prowadzone przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Przedstawiciele ŁPWIS podczas kontroli i audytów przeprowadzanych w podległych Powiatowych Stacjach Sanitarno - Epidemiologicznych⁷ zwracali uwagę na fakt, czy PPIS prowadzili działania informacyjne i edukacyjne producentów produkcji pierwotnej w zakresie związanym z pozostałością środków ochrony roślin w żywności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi zadania w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i jakością zdrowotną żywności w obszarze związanym ze środkami ochrony roślin realizowane były przez dwie komórki organizacyjne: Oddział Nadzoru Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku oraz Oddział Laboratoryjny Badania Żywności i Przedmiotów Użytku⁹. Zgodnie z § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego WSSE stanowiącego załącznik do Zarządzenia Nr 17/14 Dyrektora Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi z dnia 15 grudnia 2014 r.¹⁰ do podstawowych zadań Oddziału Nadzoru Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku¹¹ należało w szczególności:

- koordynowanie działań powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa łódzkiego w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności, przestrzeganiem warunków sanitarnych w procesie produkcji i obrocie środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością,
- opracowywanie planu pobierania próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w ramach urzędowej kontroli

⁵ Dalej: WIORiN.

⁶ Dalej: PPIS.

⁷ Dalej: PSSE.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Od 01 stycznia 2019 r. zmianie uległy nazwy komórek organizacyjnych odpowiednio na: Oddział Nadzoru Bezpieczeństwa Żywności, Żywienia i Produktów Kosmetycznych oraz Oddział Laboratoryjny Badania Żywności i Produktów Kosmetycznych. W wystąpieniu używane są nazwy obowiązujące w okresie objętym kontrolą.

¹⁰ Zmienione zarządzeniem Nr 20/15 z dnia 05 maja 2015 r. oraz zarządzeniem Nr 29/16 z dnia 21 grudnia 2016 r. Natomiast od 14.05.2018 r. obowiązuje nowy Regulamin organizacyjny WSSE w Łodzi ustalony Zarządzeniem Nr 15/18 z dnia 14 maja 2018 r – zakres wprowadzonych zmian nie dotyczył nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i jakością zdrowotną żywności w obszarze związanym ze środkami ochrony roślin.

¹¹ Dalej: Oddział Nadzoru.

i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej¹² województwa łódzkiego oraz koordynowanie działań związanych z jego realizacją i przygotowywanie sprawozdań do Głównego Inspektoratu Sanitarnego¹³,

- koordynacja działań PSSE województwa łódzkiego w ramach funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach – RASFF,
- opracowywanie zbiorczych ocen wraz z wnioskami z materiałów kontrolnych i badań laboratoryjnych środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków zgodnie z wytycznymi GIS.

Oddział Laboratoryjny Badania Żywności i Przedmiotów Użytku¹⁴ zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego odpowiedzialny był m.in. za badanie żywności w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, w tym oznaczenia technikami instrumentalnymi, tj.: chromatografii gazowej, chromatografii cieczowej, spektrofotometrii absorpcji atomowej. W Oddziale Laboratoryjnym wykonywane były m.in. badania pozostałości środków ochrony roślin w próbkach żywności pobranych z terenów województwa łódzkiego oraz innych województw zgodnie z zakresem posiadanej akredytacji oraz wytycznymi GIS.

(akta kontroli str. 8-94, 781-816)

W latach 2016-2018 w Oddziale Nadzoru zatrudnionych było 17 pracowników¹⁵, z czego czterech wykonywało zadania z zakresu bezpieczeństwa żywności i jej jakości z perspektywy środków ochrony roślin. W zakresach obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień pracowników nie wyodrębniono bezpośrednio zadań związanych ze środkami ochrony roślin, natomiast zawarto zagadnienia obejmujące nadzór nad bezpieczeństwem żywności i jakością zdrowotną żywności. Pracownicy byli zobowiązani m.in. do opracowywania planów poboru próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego, koordynowania działań związanych z realizacją planów oraz przygotowywania sprawozdań do jednostki nadrzędnej.

(akta kontroli str. 95, 105-153, 160-161)

W Oddziale Laboratoryjnym w latach objętych kontrolą zatrudnionych było średnio 27 pracowników¹⁶. Zakresy obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień pracowników nie wyodrębniały bezpośrednio zadań związanych z bezpieczeństwem żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. Czynnościami związanymi z oznaczaniem pozostałości pestycydów, w tym przygotowywaniem próbek do badań oraz sporządzaniem i autoryzacją sprawozdań z badań zajmowało się 10 pracowników¹⁷.

(akta kontroli str. 95-153, 162-163)

Pracownicy zatrudnieni w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej, którzy zajmowali się zagadnieniami związanymi z pozostałościami środków ochrony roślin,

¹² Dalej: PIS.

¹³ Dalej: GIS

¹⁴ Dalej: Oddział Laboratoryjny.

¹⁵ Stan zatrudnienia na koniec każdego roku w latach 2016-2018.

¹⁶ Na dzień 31.12. zatrudnionych było odpowiednio: w 2016 r. – 26 pracowników, w 2017 r. – 28 pracowników, w 2018 r. – 27 pracowników

¹⁷ W 2016 rok – 11 pracowników, w 2017 – 10 pracowników, w 2018 roku – 10 pracowników.

posiadali w większości kierunkowe wykształcenie, jak również uzupełniali swoją wiedzę poprzez studia podyplomowe oraz udział w kursach i szkoleniach¹⁸.

(akta kontroli str. 160-163)

Czterech pracowników Oddziału Nadzoru w okresie objętym kontrolą wzięło udział w 10 szkoleniach¹⁹ organizowanych przez Główny Inspektorat Sanitarny²⁰.

Dodatkowo, pracownicy wzięli udział w 13 szkoleniach wewnętrznych, których tematyka obejmowała pestycydy, jak również zagadnienia poruszane na szkoleniach zewnętrznych. W szkoleniach tych oprócz Kierownika Oddziału Nadzoru, który prowadził szkolenie, brali udział pracownicy Oddziału (w tym w każdym szkoleniu brały udział osoby zajmujące się pozostałościami środków ochrony roślin w żywności) oraz pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno – Epidemiologicznych z terenu województwa łódzkiego.

(akta kontroli str. 154-159, 164-235)

Pięciu pracowników Oddziału Laboratoryjnego w latach 2016 – 2018 wzięło udział w sześciu szkoleniach dotyczących środków ochrony roślin²¹. Pracownicy ci w ramach szkoleń kaskadowych, zdobytą wiedzę przekazywali pozostałym pracownikom Oddziału. Łącznie w szkoleniach, które obejmowały tematy związane z pestycydami wzięło udział 20 pracowników, przy czym średnia liczba szkoleń na pracownika wyniosła 4,3.

Dodatkowo czterech pracowników Oddziału Laboratoryjnego w 2018 roku zostało przeszkolonych przez dostawcę chromatografu gazowego z podwójnym detektorem masowym GC/MS/MS w zakresie: obsługi technicznej chromatografu, programu Oual, optymalizacji metod dMRM i Quant oraz optymalizacji parametrów metody, kalibracji i rekalkulacji metod ilościowych.

(akta kontroli str. 236-247)

ŁPWIS opracowywał, w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności PIS, roczne plany zasadniczych zamierzeń określające główny cel działalności, główne kierunki działania oraz zasadnicze zamierzenia Stacji. Plany te w okresie objętym kontrolą nie definiowały wprost działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa żywności z perspektywy pozostałości środków ochrony roślin. Natomiast jednym z kierunków działania Stacji w latach 2016-2018 było wzmocnienie nadzoru merytorycznego nad podległymi stacjami sanitarno-epidemiologicznymi w zakresie realizacji zadań z obszaru bezpieczeństwa żywności wynikających z obowiązujących przepisów prawa żywnościowego.

Ponadto, Oddział Nadzoru zobowiązany był m.in. do opracowywania planów pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla województwa łódzkiego oraz sporządzania sprawozdań z ich realizacji

¹⁸ 15 pracowników odbyło w okresie objętym kontrolą 40 szkoleń (tj. 2,6 szkolenia na pracownika).

¹⁹ W sześciu szkoleniach zewnętrznych udział brał Kierownik Oddziału Nadzoru (przy czym w pięciu był jedynym szkolonym pracownikiem z Oddziału), a w pięciu szkoleniach brało udział do dwóch pracowników (w czterech szkoleniach jeden pracownik, a w jednym dwóch)

²⁰ Dwa z dziesięciu wskazanych szkoleń Główny Inspektor Sanitarny organizował we współpracy z Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Warszawie i Wrocławiu. Przykładowe tematy szkoleń: „Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad bezpieczeństwem żywności i żywienia”, „Wymagania dotyczące pobierania próbek żywności” i „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie pozostałości pestycydów w żywności”.

²¹ Tematy szkoleń: „Wyzwania analityczne w analizie pestycydów”, „Metody analizy pojedynczych pestycydów”, „Analityczna kontrola jakości i procedury walidacji metod pozostałości pestycydów w żywności”, „Raportowanie wyników badań z monitoringu i urzędowej kontroli pozostałości pestycydów w żywności. Rejestracja próbek w bazie danych on-line.”, „Zastosowanie chromatografu cieczowego z podwójnym detektorem mas firmy Shimadzu w badaniu wybranych związków pestycydów” i „Rozwój i zastosowanie metod analitycznych badania pozostałości pestycydów”.

w okresach półrocznych i rocznych, a także koordynowania procesu tworzenia stosownych planów w tym zakresie przez PSSE i monitorowania ich realizacji. Zgodnie z wytycznymi GIS Oddział Nadzoru i Oddział Laboratoryjny były zobowiązane również do sporządzania raportów rocznych z urzędowej kontroli i monitoringu żywności w zakresie pozostałości pestycydów.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny opracowywał wytyczne do planowania i działalności podległych powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa łódzkiego na poszczególne lata objęte kontrolą. Wytyczne te, stanowiące w większości powielenie zapisów określonych w planach WSSE, nie definiowały wprost działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa żywności z perspektywy pozostałości środków ochrony roślin. ŁPWIS zobowiązywał PSSE m.in. do opracowywania planów pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, a także do sporządzania stosownych sprawozdań z realizacji tych planów w okresach półrocznych i rocznych. Plany miały określać przedmiot, kierunki i zakres badań, podmiot gospodarczy, liczbę i termin pobrania próbek.

Dodatkowo WSSE wyznaczała powiatowym stacjom terminy na sporządzanie i przekazywanie miesięcznych sprawozdań z realizacji planów pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu.

(akta kontroli str. 2218)

W okresie objętym kontrolą, co do zasady PSSE województwa łódzkiego sporządzały i przekazywały do WSSE miesięczne, półroczne i roczne sprawozdania z realizacji planów pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu. Z obowiązku sporządzania miesięcznych sprawozdań nie wywiązywała się jedna z 21 powiatowych stacji²². Zgodnie z wyjaśnieniami ŁPWIS sprawozdania miesięczne nie były jedyną metodą weryfikacji wykonania planów. Oddział Laboratoryjny wykonujący badania posiadając informację o niepobraniu próbki przez daną PSSE w wymaganym terminie, mógł informować o tym fakcie pracowników Oddziału Nadzoru celem podjęcia odpowiednich działań.

(akta kontroli str. 249-262)

Stacja sporządzała, na podstawie półrocznych i rocznych sprawozdań opracowywanych przez wszystkie podległe powiatowe stacje oraz wyników badań laboratoryjnych, półroczne i roczne sprawozdania zbiorcze do GIS. Zgodnie z wytycznymi WSSE sprawozdania PSSE obejmowały informacje na temat próbek pobranych w ramach realizacji planu pobierania próbek na terenie województwa łódzkiego i zbadanych laboratoryjnie wyłącznie poza laboratorium WSSE w Łodzi.

Tabele sprawozdawcze WSSE obejmowały, zgodnie z wytycznymi GIS, wyłącznie liczby próbek pobranych na terenie własnego województwa, bez względu na miejsce wykonywania badań laboratoryjnych.

(akta kontroli str. 249-262, 280-290, 536-646, 681-780, 2218)

ŁPWIS w oparciu o plany pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu ustalone przez GIS dla województwa łódzkiego opracowywał wytyczne i plany dla poszczególnych powiatowych stacji. W latach 2016-2018 w planach co do zasady dla każdej stacji przewidziano badanie żywności pod kątem pozostałości pestycydów. W 2016 roku w jednej

²² W latach 2016-2018 miesięcznych sprawozdań z realizacji planów pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu nie sporządzała Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łowiczu.

na 21 powiatowych stacji nie zaplanowano i nie wykonano badań próbek żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin²³.

(akta kontroli str. 412-467, 496, 2218)

Jak wyjaśnił ŁPWIS, powodem nieustalenia planu poboru próbek pod kątem pestycydów dla PSSE w Opocznie było to, że we wcześniejszym okresie (przed 2016 r.) w ramach systemu RASFF nie odnotowano przekroczenia NDP pestycydów w próbkach produktów pochodzących z gospodarstw rolnych lub ogrodnich, zlokalizowanych na terenie powiatu opoczyńskiego. W PSSE w Opocznie zarejestrowana była niewielka liczba podmiotów prowadzących działalność w zakresie produkcji pierwotnej (PSSE w Opocznie była jedną ze stacji, które nadzorują najmniejszą ilość producentów rolnych w województwie łódzkim). Poza tym ww. podmioty zarejestrowane w PSSE w Opocznie prowadziły działalność na niewielką skalę. Ponadto na terenie działania powiatu opoczyńskiego znajdowały się nieliczne duże obiekty obrotu żywnością, w których dostępny mógłby być asortyment żywności z importu i innych krajów członkowskich UE, wskazanych w planie poboru próbek. W związku z powyższym próbki do badań w kierunku pozostałości pestycydów w 2016 r. zostały zaplanowane do pobierania przez inne PSSE województwa łódzkiego, na terenie których znajdowała się większa liczba producentów rolnych prowadzących działalność na większą skalę oraz większa liczba dużych obiektów obrotu żywnością, w których spodziewana była dostępność danego asortymentu w obrocie.

(akta kontroli str. 468-473)

Jak wyjaśnił ŁPWIS, w procesie ustalania liczby oraz rodzaju próbek do badań laboratoryjnych w kierunku pozostałości pestycydów dla poszczególnych powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa łódzkiego brano pod uwagę:

- zgłoszenia w ramach systemu RASFF dotyczące przekroczenia NDP pestycydów we wcześniejszym okresie, a w szczególności fakt, czy na terenie danego powiatu znajdują się gospodarstwa rolne lub ogrodnice, z których pochodziły produkty będące przedmiotem powiadomień,
- liczbę zarejestrowanych podmiotów prowadzących produkcję pierwotną produktów pochodzenia roślinnego na terenie danego powiatu oraz rodzaj produktów produkowanych w nadzorowanych gospodarstwach,
- dostępność w obrocie produktów z importu i innych krajów Unii Europejskiej uwzględnionych w planie (m.in. liczba sklepów wielkopowierzchniowych na terenie danego powiatu).

(akta kontroli str. 249-262)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

W okresie objętym kontrolą Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi była przygotowana organizacyjnie do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin. Pracownicy zatrudnieni w Oddziale Nadzoru Higieny Żywności, Żywnienia i Przedmiotów Użytku i Oddziale Laboratoryjnego Badania Żywności i Przedmiotów Użytku posiadali kierunkowe wykształcenie, jak również uzupełniali wiedzę poprzez studia podyplomowe oraz udział w kursach i szkoleniach.

²³ W 2016 roku w planach pobierania próbek i wytycznych do planowania kierowanych do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Opocznie nie zostało przewidziane badanie żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. W trakcie 2016 roku nie dokonano zmian planu poboru próbek dla Opoczna w powyższym zakresie.

ŁPWIS rzetelnie opracowywał roczne plany zasadniczych zamierzeń zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności PIS.

OBSZAR

2. Realizacja przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego zadań w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin.

Opis stanu faktycznego

Na terenie działania ŁPWIS w 2016 roku w ramach urzędowej kontroli i monitoringu zaplanowano pobranie 154 próbek, natomiast w roku 2017 i 2018 po 160 próbek do badania żywności pod kątem pozostałości środków ochrony roślin. W latach tych pobrano odpowiednio: 163, 198 i 184 próbki, co stanowiło 106% realizacji planu w 2016 roku, 124% - w 2017 roku i 115% w 2018 roku. W trakcie badań stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pestycydów w siedmiu próbkach pobranych w 2017 r. oraz w jednej pobranej w 2018 r.²⁴

(akta kontroli str. 474-535)

Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi, w sprawozdaniach z realizacji planu pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu za 2016 r. i 2018 r. prawidłowo wykazywała liczbę próbek pobranych i zbadanych pod kątem pozostałości pestycydów, w tym próbek zdyskwalifikowanych. W sprawozdaniu za 2017 r. nie uwzględniono jednej zakwestionowanej i jednej zbadanej próbki.

(akta kontroli str. 497-646, 2218)

W latach 2016-2018 badania próbek pobranych z terenu województwa łódzkiego były przeprowadzane przez laboratoria: WSSE w Łodzi - łącznie 383 próbki, WSSE w Opolu – łącznie 50 próbek, WSSE w Rzeszowie - łącznie 81 próbek, WSSE we Wrocławiu – łącznie 10 próbek oraz WSSE w Warszawie – łącznie 28 próbek²⁵.

(akta kontroli str. 536-646, 648-680)

W okresie objętym kontrolą WSSE zawierała porozumienia/umowy z wojewódzkimi stacjami sanitarno-epidemiologicznymi na wykonanie badań w kierunku oznaczenia pozostałości pestycydów w żywności. Umowy/porozumienia zawierały w szczególności postanowienia o terminie realizacji badań, rodzaju i liczbie próbek żywności objętych badaniem oraz sposób przekazywania informacji o wynikach badań. Zgodnie z zapisami porozumień/umów w latach 2016-2018 badania wykonywane miały być odpowiednio w terminach 6 tygodni – w przypadku WSSE w Rzeszowie, 30 dni – w przypadku WSSE w Warszawie, 1 miesiąca – w przypadku WSSE w Opolu, a w przypadku umowy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu – „w terminie możliwie najkrótszym”. Jak wyjaśnił ŁPWIS, umowy z WSSE zostały sporządzone przez zleceńbiorców. ŁPWIS uznał, iż wojewódzkie stacje wykonujące badania określiły realne w zakresie swoich możliwości, terminy wykonania badań, biorąc pod uwagę stosowaną metodykę badań oraz przewidywaną ilość próbek poddawanych badaniom.

(akta kontroli str. 468-473, 781-816)

²⁴ W 2017 roku przekroczenie NDP pestycydów stwierdzono w próbkach żywności pobranych z terenów działania powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych: w Brzezinach, Rawie Mazowieckiej, Kutnie, Opocznie i w Łodzi po jednej próbce oraz w Łęczycy - 2 próbki. Natomiast w 2018 roku przekroczenie NDP pestycydów stwierdzono w próbce żywności pobranej z terenu działania PSSE w Rawie Mazowieckiej.

²⁵ W 2016 roku 7 ze zbadanych próbek w laboratorium WSSE w Warszawie pochodziło z wydzielenia materiałów do badań z próbek zbadanych w laboratorium WSSE w Opolu.

Wskazywany w umowach/porozumieniach rodzaj i liczba próbek do badania wynikał z planu GIS pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS na dany rok. WSSE nie zawierała kolejnych umów ani nie były sporządzane aneksy do wcześniej zawartych umów - w przypadku pobrania i przesłania do badania w trakcie roku dodatkowych próbek żywności (np. w ramach tzw. „puli rezerwowej” lub zleconych przez GIS). ŁPWIS wyjaśnił, iż wojewódzkie stacje wykonujące badania nie wymagały zawarcia umowy na wykonanie badań dodatkowych próbek żywności. Badania te odbywały się na zasadach określonych w wytycznych GIS do planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu²⁶, w pismach GIS zlecających wykonanie badań dodatkowych próbek w ciągu danego roku oraz w umowach na wykonanie badań w kierunku pozostałości pestycydów zawartych we wcześniejszych okresach.

(akta kontroli str. 468-473, 781-823, 2190-2205, 2218)

ŁPWIS wyjaśnił, iż Stacja monitorowała terminy wykonania badań próbek przez wojewódzkie stacje poprzez porównanie dat dostarczenia próbek do laboratorium i dat sporządzania sprawozdań z badań. Pracownicy WSSE koordynujący realizację planów pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu pozostawali w stałym kontakcie telefonicznym z pracownikami laboratoriów wykonujących badania, co umożliwiało przekazywanie na bieżąco informacji dotyczących próbek i realizacji badań.

(akta kontroli str. 468-473)

W latach 2016-2018 Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie dokonywał zmiany kierunków i zakresów badań pozostałości środków ochrony roślin w żywności w rocznych planach pobierania próbek z terenu województwa łódzkiego (wykonanych w laboratorium WSSE w Łodzi) ze względu na wyniki analizy ryzyka. Jak wyjaśnił ŁPWIS, w latach 2016-2018 w przypadku podejrzenia, że produkty produkowane i wprowadzane do obrotu w gospodarstwach rolnych, zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego, mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi (np. powiadomienia w ramach systemu RASFF), pobierane są w tych produktach w ramach tzw. „puli rezerwowej” próbki w celu sprawdzenia czy spełniają one wymagania określone w przepisach prawa w zakresie NDP pestycydów.

(akta kontroli str. 249-262)

ŁPWIS przekazując PPIS województwa łódzkiego „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej” na dany rok wraz z wytycznymi określającymi zasady planowania i realizacji planu, informował corocznie PPIS, że zawarte w planie liczby próbek stanowią obligatoryjne minimum, które należało zrealizować w 100%, natomiast w ramach tzw. „puli rezerwowej” należy uwzględnić pobieranie próbek podejrzanych i losowych oraz właściwą kontrolę graniczną środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

(akta kontroli str. 412-467)

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że przedstawiciele PPIS województwa łódzkiego pobierali próbki w ramach „puli rezerwowej” m.in. w przypadku:

²⁶ W latach 2016-2018 GIS w planach pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS na dany rok zawierał m.in. wytyczne dotyczące postępowań w przypadku stwierdzenia w próbkach pozostałości pestycydów przekraczających NDP. Zgodnie z wytycznymi, jeśli wynik próbki powtórzonej, po zastosowaniu niepewności rozszerzonej równej 50 % przekraczał wartość dopuszczalną, należało niezwłocznie powiadomić właściwą wojewódzką stację, aby mogły zostać podjęte odpowiednie działania.

- prowadzonych postępowań w związku z otrzymywanymi powiadomieniami w ramach systemu RASFF dotyczących przekroczenia NDP pestycydów,
- w ramach kontroli granicznej importowanych środków spożywczych,
- w związku ze zgłaszanymi interwencjami konsumentów.

Ponadto ŁPWIS poinformował, iż w ramach realizacji planów wspólnych kontroli producentów produkcji pierwotnej przez organy PIS i Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa²⁷ oraz organy PIS i Inspekcji Ochrony Środowiska²⁸ w latach 2016 – 2018 uwzględnione zostały dodatkowo próbki owoców i warzyw do badań w kierunku pozostałości pestycydów w ramach „puli rezerwowej” z uwagi na wzmożony nadzór nad producentami owoców miękkich, jabłek i sałaty.

W latach objętych kontrolą poza Planem pobierania próbek w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w ramach „puli rezerwowej” pobrano łącznie 43 próbki do badań w kierunku pozostałości pestycydów (9 w 2016, 18 w 2017 roku i 16 próbek w 2018 roku), z czego w 2017 roku zakwestionowane zostały trzy próbki²⁹. Oceny ryzyka dokonane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny nie wykazały zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

(akta kontroli str. 249-278)

W latach 2016-2018 również Główny Inspektor Sanitarny zlecał ŁPWIS pobranie dodatkowych próbek żywności i zbadanie ich w kierunku zawartości pestycydów, w szczególności z uwagi na doniesienia dotyczące obecności niedozwolonych substancji w produktach na terenie krajów członkowskich Unii Europejskiej. W związku z powyższym w badanym okresie na terenie działania województwa łódzkiego pobrano i zbadano dodatkowo łącznie 28 próbek żywności (20 w 2017 r. i osiem w 2018 r.). W trakcie badań nie stwierdzono przekroczenia NDP środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 818-823, 2190-2205)

Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi w latach 2016-2018 podpisywała z PSSE z województwa łódzkiego protokoły uzgodnień dotyczące badań laboratoryjnych i pomiarów, realizowanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. Protokoły te określały rodzaje wykonywanych badań laboratoryjnych oraz ich zakres, a także określały sposób przeprowadzania badań laboratoryjnych oraz przekazywania wyników.

Zgodnie z protokołami uzgodnień dotyczącymi badań i pomiarów, realizowanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, wyniki badań winny być przekazywane w formie sprawozdań z badań, w terminie nie przekraczającym 14 dni od daty dostarczenia próbek do laboratorium, z wyłączeniem przypadków, gdy stosowane metody badawcze nie umożliwiały wykonania badań w wymienionym terminie³⁰.

(akta kontroli str. 824-1108)

²⁷ Dalej: PIORiN.

²⁸ Dalej: IOŚ.

²⁹ Rodzynki importowane z Iranu, porzeczka czarna i kapusta pekińska produkcji krajowej.

³⁰ Do 15 stycznia każdego roku PSSE dokonywała na dany rok uzgodnień z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi, dotyczących badań i pomiarów, realizowanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w formie protokołu uzgodnień. Protokoły uzgodnień PSSE podpisało w badanym okresie z trzema jednostkami wykonującymi badania laboratoryjne: Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Skierniewicach oraz z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Piotrkowie Trybunalskim. Badania w kierunku pozostałości środków ochrony roślin wykonywała Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi.

Czas realizacji badań przez Oddział Laboratoryjny próbek żywności pochodzących z terenu województwa łódzkiego na obecność pozostałości środków ochrony roślin wynosił od ośmiu do 58 dni kalendarzowych (tj. od sześciu do 40 dni roboczych) od dat przyjęcia próbek do laboratorium do czasu przekazania wyników badania. Najdłuższy czas w przekazywaniu wyników badań odnotowano w 2016 r. - średnio 26,9 dni. (co odpowiadało 19,3 dnia roboczego). W 2017 roku sprawozdania z badań przeprowadzanych przez laboratorium były przekazywane do powiatowych stacji średnio po 26,1 dniach kalendarzowych od przyjęcia prób do badań. Najkrótszy czas w przekazywaniu wyników badań stwierdzono w 2018 r. i wynosił on średnio 16,2 dni kalendarzowych tj. 11,7 dni robocze. W okresie objętym kontrolą średni czas w przekazywaniu wyników badań (liczony od przyjęcia próbki do laboratorium do przekazania wyniku badania) wyniósł 23,3 dnia kalendarzowego (16,6 dnia roboczego)³¹.

(akta kontroli str. 474-485)

Z uwagi na długość procesu badania próbki nie było możliwości wycofania z rynku produktów szybkopsujących się, np. sałaty. W toku czynności kontrolnych pracownicy PSSE stwierdzali, że kwestionowany produkt we wcześniejszym terminie został sprzedany klientom indywidualnym bez możliwości identyfikacji³².

(akta kontroli str. 474-485, 1478-1844, 2206-2212)

W latach 2016-2017 do oznaczania ilościowego pozostałości pestycydów laboratorium wykorzystywało: chromatograf gazowy z detektorami selektywnymi ECD/NPD (rok produkcji 2001), chromatograf gazowy z detektorem masowym typu pułapka jonowa (rok produkcji 2006), chromatograf cieczowy z detektorem masowym (rok produkcji 2001/2005)³³. Wykorzystywany sprzęt, ze względu na stopień zużycia ulegał częstym awariom, a okres oczekiwania na naprawę w większości przypadków wynosił około 30 dni.

Kierownik Oddziału Laboratoryjnego wyjaśnił, że na wydłużenie czasu analizy wpływała również konieczność wykonywania rutynowych czynności technicznych, tj. czyszczenie źródła mas, wymiana kolumny chromatograficznej, wymiana filamentu, powodujących przejściową utratę próżni.

(akta kontroli str. 280-291)

W grudniu 2017 roku laboratorium WSSE w Łodzi zostało doposażone w chromatograf gazowy z podwójnym detektorem masowym (GC/MS/MS)³⁴, co umożliwiło skrócenie terminów przeprowadzania badań pozostałości środków ochrony roślin w 2018 roku.

(akta kontroli str. 280-290, 2218)

W listopadzie 2018 roku Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zwrócił się do Wojewody Łódzkiego o przyznanie w 2019 roku dodatkowych środków na zakupy majątkowe, z przeznaczeniem ich na zakup chromatografu cieczowego

³¹ Średnia arytmetyczna liczona w oparciu o czasy przekazywania wyników wszystkich próbek pobranych w latach 2016-2018 z terenu województwa łódzkiego w ramach urzędowej kontroli i monitoringu i zbadanych pod kątem pozostałości pestycydów w Oddziale Laboratoryjnym.

³² W 2017 roku wprowadzono do obrotu na terenie województwa łódzkiego 960 szt. sałaty masłowej, w której stwierdzono przekroczenie NDP pozostałości chlorpiryfosu, natomiast w 2018 roku - 180 szt. sałaty odmiana głowiasta z przekroczonym NDP pozostałości cypermetryny.

³³ Chromatograf cieczowy z detektorem masowym przywołany w wyżej wymienionym punkcie składa się z dwóch modułów: chromatografu cieczowego – rok produkcji 2001 i detektora masowego – rok produkcji 2005 (do posiadanego chromatografu cieczowego dokupiono detektor masowy).

³⁴ Działania mające na celu doposażenie laboratorium w chromatograf gazowy z podwójnym detektorem masowym, podejmowane były od 2012 roku.

z podwójnym detektorem masowym (LC/MS/MS), celem dalszego wykonywania badań w kierunku pozostałości pestycydów w żywności.

ŁPWIS złożył również, w celu uzyskania środków na zakup chromatografu, wniosek o udzielenie dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wskazując jednocześnie, że brak doposażenia w 2019 roku w aparaturę analityczną będącą przedmiotem wniosku spowoduje wykluczenie laboratorium WSSE w Łodzi z sieci laboratoriów PIS oznaczających pozostałości pestycydów.

(akta kontroli str. 1109-1191)

W dniu 31 maja 2019 r. do Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wpłynęło pismo z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi z prośbą o zajęcie stanowiska pod kątem zasadności wprowadzenia na listę zadania - „zakup chromatografu cieczowego z potrójnym kwadrupelem (HPLC/MS/MS) do prowadzenia monitoringu wody i żywności w kierunku pozostałości pestycydów”³⁵. ŁPWIS w przesłanej odpowiedzi uzasadnił konieczność doposażenia laboratorium w przedmiotową aparaturę analityczną.

(akta kontroli str. 2182-2189)

Oddział Laboratoryjny w latach 2016 – 2018 wykonał łącznie badanie 1605 próbek w kierunku pozostałości środków ochrony roślin, z czego 383 próbki (tj. 23,9%) zostały przekazane przez PSSE z terenu województwa łódzkiego, a trzy próbki zostały przebadane na zlecenie klientów zewnętrznych.

(akta kontroli str. 1273)

Ocenę próbek na zlecenie klientów zewnętrznych dokonywano na podstawie Regulaminu działalności usługowej prowadzonej w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Łodzi na podstawie zarządzeń Dyrektora WSSE³⁶.

(akta kontroli str. 1192-1265)

W przypadku 25 ze zbadanych przez Laboratorium WSSE w Łodzi próbek (tj. 1,5%) stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pestycydów, z czego sześć (pięć w 2017 i jedno w 2018 roku) dotyczyło próbek pochodzących z terenu województwa łódzkiego³⁷.

(akta kontroli str. 1274)

W każdym roku objętym kontrolą Oddział Laboratoryjny realizował plan w zakresie liczby przeprowadzanych badań (wykonanie planu na 2016r. – 102%, na 2017 r. – 103% i na 2018 r. – 104%).

(akta kontroli str. 1273)

W latach 2016 – 2018 Oddział Laboratoryjny oznaczał 165 związków, z czego 115 techniką GC ECD/NPD i GCMS oraz 48 związków – techniką GC HPLCMS.

³⁵ Kierownik Oddziału Laboratoryjnego wyjaśnił, że chromatograf cieczowy z podwójnym detektorem mas (LC/MS/MS) jest tym samym rodzajem aparatu co chromatograf cieczowy z potrójnym kwadrupelem (HPLC/MS/MS); inne nazewnictwo określa dwie różne cechy urządzenia.

³⁶ Zarządzenie nr 14/15 Dyrektora Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi z dnia 8 kwietnia 2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu działalności usługowej prowadzonej w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi; Zarządzenia Dyrektora Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi: 34/15 z dnia 20 października 2015 r., 21/16 z dnia 27 października 2016 r., 2/17 z dnia 13 stycznia 2017 r., 21/17 z dnia 20 października 2017 r., 13/18 z dnia 19 marca 2018 r., 18/18 z dnia 29 maja 2018 r. i 38/18 z dnia 14 grudnia 2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wprowadzenia Regulaminu działalności usługowej prowadzonej w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi.

³⁷ Przekroczenie stwierdzono dwukrotnie w próbkach przekazanych przez PSSE w Łęczycy i Rawie Mazowieckiej, oraz po jednym przekroczeniu stwierdzono w próbkach pobranych przez PSSE w Brzezinach i Kutnie.

Laboratorium wykonywało również badania pozostałości chlormekwatu i mepikwatu techniką HPLCMS metodą zwalidowaną wg PB/L-88 wyd. 1 z dnia 15 kwietnia 2013 roku „Żywność o niskiej zawartości tłuszczu. Oznaczania chlormekwatu i mepikwatu”.

(akta kontroli str. 1277)

Laboratorium WSSE w Łodzi dokonało w okresie objętym kontrolą dwóch rozszerzeń akredytacji w zakresie oznaczenia pozostałości pestycydów³⁸.

(akta kontroli str. 1275-1276)

Od dnia 8 maja 2019 roku laboratorium WSSE w Łodzi posiada zakres elastyczny na oznaczanie pozostałości pestycydów w żywności w owocach i warzywach, przetworach owocowych i warzywnych oraz w sokach. Zgodnie z „Listą badań prowadzonych w ramach zakresu elastycznego”³⁹ może oznaczać 216 związków, w tym 162 techniką GC ECD/NPD i GCMS, 40 związków – techniką GC HPLCMS, 12 – techniką GC/MS/MS i HPLCMS oraz 2 techniką spektrofotometryczną.

(akta kontroli str. 1276-1277)

W latach 2016-2018 pracownicy WSSE przeprowadzali łącznie 13 audytów i 24 kontrole w podległych powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych, których zakresem obejmowano m.in.: oceny przeprowadzonych urzędowych kontroli produkcji pierwotnej, pozostałości pestycydów, zanieczyszczeń w żywności oraz ocenę prawidłowości funkcjonowania systemu RASFF, w tym również w przypadku powiadomień dotyczących przekroczenia NDP pestycydów w żywności. Co do zasady w trakcie audytów i kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania procedur kontroli żywności pod kątem spełnienia warunków dotyczących pozostałości środków ochrony roślin w żywności. W dwóch powiatowych stacjach nie we wszystkich przypadkach w protokołach kontroli sanitarnych podmiotów prowadzących produkcję pierwotną produktów pochodzenia niezwierzęcego zamieszczano informacje, czy podmioty wykonują badania produktów w ramach kontroli wewnętrznej m.in. w kierunku zanieczyszczeń chemicznych i mikrobiologicznych⁴⁰.

(akta kontroli str. 249-262, 1289-1470)

ŁPWIS w okresie objętym kontrolą posiadał wiedzę w zakresie wycofania produktów żywnościowych z obrotu z uwagi na przekroczenie NDP środków ochrony roślin w żywności lub wykrycia niedozwolonych środków ochrony roślin. Powiatowe stacje każdorazowo informowały WSSE o wynikach podjętych działań, w szczególności o stwierdzonych w obrocie lub na stanie magazynowym produktach i ich wycofaniu przez producentów, dystrybutorów, właścicieli sklepów, itp. we własnym zakresie bądź w wyniku działań powiatowych stacji. Z informacji przedstawionych przez ŁPWIS wynika, iż latach 2016-2018 wycofano z obrotu łącznie osiem produktów żywnościowych z terenu województwa łódzkiego z uwagi na przekroczenie NDP pestycydów lub wykrycie niedozwolonych środków ochrony roślin (po cztery

³⁸ W 2016 r. akredytację rozszerzono o bifenyl, bifentrynę, bromukonazol, difenokonazol, disulfoton, sulfotlenk, 2-fenylufenyl, fenamidon, fenpropodinę, flutriafol, forat oxon, forat oxon sulfotlenek, forat sulfotlenek, nowaluron, oksyfluorfen, penkonazol, pirymikarb, pyrazofos, spirodiklofen, winklozolinę, fenheksamid, fenpyroksymat, flubendiamid, flufenoksuron, metalaksyl, piraklostrobinę, piryproksyfen, teflubenzuron, tiaklopyrid i spiroksaminę metodą PN-EN 15662:2008, natomiast w 2018 r. akredytację rozszerzono o fluazifop metodą PN-EN 15662:2008.

³⁹ Wyd. 2, data wydania 13 maja 2019 roku do zakresu akredytacji Nr AB 538

⁴⁰ Nieprawidłowości dotyczyły kontroli przeprowadzonych w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kutnie (data kontroli: 14.09.2017 r.) oraz Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zduńskiej Woli (data kontroli: 07.04.2017 r.). WSSE wydała po kontroli zalecenia dla w/w stacji w powyższym zakresie. W kontrolach sprawdzających WSSE stwierdziła wykonanie zaleceń.

produkty w roku 2017 i 2018). Dwa razy wycofano jaja – 240 szt.⁴¹, jeden raz masę jajeczną – 56 kg⁴², dwa razy ryż brązowy – 659 szt.⁴³ Pozostałe wycofane produkty to: rodzynki – 20076 kg⁴⁴, grejpfrut zielony – 32 kg⁴⁵ oraz owoce goji – 15,3 kg⁴⁶. Informacje o wycofanych produktach z obrotu ŁPWIS przekazywał każdorazowo do Głównego Inspektora Sanitarnego. Jak wyjaśnił ŁPWIS, posiadana wiedza wykorzystywana była w procesie analizy ryzyka przy opracowywaniu planów pobierania próbek na szczeblu centralnym. Zdaniem ŁPWIS znalazło to odzwierciedlenie np. w zwiększeniu liczby próbek ryżu do badań w kierunku pozostałości pestycydów dla całego kraju w 2019 r. i kontynuowaniu badań jaj i mięśni drobiowych na obecność fipronilu.

(akta kontroli str. 249-278, 2206-2212)

W latach 2016-2018 pomimo przekroczenia NDP środków ochrony roślin w produktach wprowadzonych do obrotu na terenie województwa łódzkiego, nie udało się wycofać m.in.: 57602 kg jabłek⁴⁷, 18178 kg i 1918 szt. kapusty⁴⁸, 12320 kg selera korzeniowego⁴⁹, 3540 szt. sałaty⁵⁰, 3380 szt. pora⁵¹.

(akta kontroli str. 2182, 2206-2212)

W latach 2016 – 2018 do Oddziału Nadzoru Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi nie wpłynęły interwencje konsumentów w zakresie jakości zdrowotnej żywności pod kątem pozostałości pestycydów.

(akta kontroli str. 1933)

W okresie objętym kontrolą do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi nie wpłynęły również skargi, petycje i wnioski w zakresie bezpieczeństwa

⁴¹ W 2017 roku wycofano 150 szt. jaj z 810 wprowadzonych do obrotu na terenie województwa łódzkiego w związku z powiadomieniem informacyjnym nr 2017.14 oraz 90 szt. z 9630 szt. w związku z powiadomieniem informacyjnym nr 2017.1473.

⁴² W 2017 roku wycofano 56 kg masy jajecznej z 60 kg wprowadzonych do obrotu na terenie województwa łódzkiego w związku z uzupełniającym powiadomieniem alarmowym nr 2017.1065-fup427.

⁴³ W 2018 roku wycofano 658 szt. opakowań ryżu brązowego będącego przedmiotem powiadomienia informacyjnego nr 2018.02 z 1408 szt. wprowadzonych do obrotu na terenie województwa łódzkiego oraz 101 szt. opakowań z 12960 szt. w ramach powiadomienia informacyjnego nr 2018.13.

⁴⁴ W 2017 roku wycofano całą partię produktu będącego przedmiotem powiadomienia informacyjnego nr 2017.14 wprowadzonego do obrotu na terenie województwa łódzkiego, natomiast sprzedanych bez możliwości wycofania z obrotu zostało 900 kg rodzynek objętych powiadomieniem informacyjnym 2017.12. Według ocen ryzyka w obu przypadkach przekroczone NDP pestycydów nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

⁴⁵ W 2018 r. do obrotu wprowadzono 18 kartonów grapefruitów (waga kartonów od 12 do 14 kg), z czego 32 kg owoców zostało zutylizowanych przez odbiorcę po otrzymaniu informacji od dostawcy o przekroczeniu NDP pestycydów. Według oceny ryzyka oznaczony poziom dimetomorfu w grejfrutach nie stwarzał zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

⁴⁶ W 2018 roku wycofano 153 szt. opakowań po 100 g owoców goji będących przedmiotem uzupełniającego powiadomienia alarmowego nr 2018.2952-fup2. Do obrotu na terenie województwa łódzkiego 7 kartonów produkty – WSSE nie posiada danych o liczbie opakowań jednostkowych w kartonie.

⁴⁷ W 2016 roku wprowadzono do obrotu 8928 kg produktu, w 2017 roku- 29328 kg, a w 2018 – 19346 kg, w tym w przypadku 816 kg jabłek wprowadzonych do obrotu w 2016 r., według oceny ryzyka, przekroczenie NDP pestycydów nie stwarzało zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

⁴⁸ W 2017 roku wprowadzono do obrotu 13440 kg i 918 szt. kapusty włoskiej, 4000 kg kapusty pekińskiej i 1000 szt. kapusty głowiastej, a w 2018 roku – 738 kg kapusty pekińskiej. Kapusta pekińska oraz 1000 szt. kapusty głowiastej nie było przedmiotem powiadomień w systemie RASFF.

⁴⁹ W 2016 roku wprowadzono do obrotu 12320 kg selera korzeniowego, z czego w 1280 kg produktu przekroczony NDP pestycydów nie stwarzał, w ocenie GIS, zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

⁵⁰ W 2017 i 2018 roku wprowadzono do obrotu odpowiednio 960 szt. i 2400 szt. sałaty masłowej, natomiast w 2018 roku 180 szt. sałaty odmiany głowiastej.

⁵¹ W 2017 i 2018 roku wprowadzono do obrotu odpowiednio 4 kg i 3380 szt. pora. Według ocen ryzyka, przekroczenia NDP pestycydów w produktach nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

obrotu środkami ochrony roślin oraz dotyczące nieprawidłowości w zakresie jakości zdrowotnej żywności.

(akta kontroli str. 249-262, 1932)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, obliczał terminy przeprowadzania badań laboratoryjnych, określone w protokołach uzgodnień dotyczących badań i pomiarów, sporządzanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, z naruszeniem art. 110 i art. 111 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny⁵² (Dz.U.2018.1025), błędnie przyjmując, iż wskazany w tych protokołach 14 dniowy termin na przekazanie sprawozdania z badań, obejmuje wyłącznie dni robocze. W okresie objętym kontrolą wyniki badań były przekazywane średnio w terminie 23,3 dnia kalendarzowego (16,6 dnia roboczego) liczonym od dnia przyjęcia próbki do laboratorium do dnia przekazania powiatowej stacji.

(akta kontroli str.824-1108)

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że wskazany czternastodniowy termin przekazania wyników w formie sprawozdań z badań stanowi 14 dni roboczych od dnia dostarczenia próbek do laboratorium, gdyż jednostki organizacyjne PIS województwa łódzkiego pracują w dni robocze.

Zgodnie z przywołanymi wyjaśnieniami 14-dniowy termin realizacji badań dotyczy wszystkich badań, wykonywanych w zintegrowanej merytorycznie bazie laboratoryjnej PIS województwa łódzkiego. W przypadku badań pozostałości pestycydów w żywności termin ten byłby możliwy jedynie w przypadku posiadania wysokospecjalistycznej aparatury analitycznej do wykrywania tych związków⁵³.

(akta kontroli str. 280-291)

Zgodnie z art. 110 przepisy art. 111 i następne Kodeksu cywilnego powinny być stosowane, gdy ustawa, orzeczenie sądu lub decyzja innego organu państwowego albo czynność prawna, która oznacza (ustala) jakiś termin, nie określa zarazem sposobu jego obliczania. Tym samym w sytuacji, gdy dany akt ustalający takich reguł nie formułuje i nie można ustalić jednoznacznych reguł obliczenia terminu należy kierować się wskazaniem zawartymi w art. 111 Kodeksu cywilnego, zgodnie, z którym termin oznaczony w dniach kończy się z upływem ostatniego dnia. Zgodnie z tą ogólną zasadą termin obliczany jest według dni kalendarzowych, a nie dni roboczych. Mając na względzie powyższe określenie w umowie (porozumieniu) terminu przez zapis „14 dni” – należy rozumieć, jako kolejno następujące po sobie dni kalendarzowe.

2. Sprawozdanie z realizacji planu pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu za 2017 rok zostało sporządzone nierzetelnie. Stacja w sprawozdaniu wykazała 197 próbek żywności pobranych i zbadanych na okoliczność pozostałości środków ochrony roślin oraz sześć próbek zdyskwalifikowanych z uwagi na przekroczenie NDP pestycydów w sytuacji, gdy w powyższym zakresie zbadano 198 próbek żywności, z czego w siedmiu stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu środków ochrony roślin. Tym samym w sprawozdaniu nie uwzględniono jednej zakwestionowanej i jednej zbadanej próbki.

(akta kontroli str. 474-646)

⁵² Dalej: Kodeks Cywilny.

⁵³ Chromatograf gazowy z podwójnym detektorem masowym (GC/MS/MS) oraz chromatograf cieczerw z podwójnym detektorem masowym (LC/MS/MS)

Kierownik Oddziału Nadzoru wyjaśnił, iż w sprawozdaniach za 2017 r. pomyłkowo nie uwzględniono próbki kapusty pekińskiej zakwestionowanej ze względu na przekroczenie NDP chlorpiryfosu⁵⁴ oraz wykazano dziewięć zamiast dziesięciu próbek mięsa drobiowego badanego w kierunku obecności niedozwolonej substancji – fipronilu.

W trakcie kontroli została sporządzona korekta sprawozdania w powyższym zakresie.

(akta kontroli str. 647-680)

OCENA CZĄSTKOWA

W każdym roku objętym kontrolą Oddział Laboratoryjny WSSE realizował nałożony na niego plan liczby przeprowadzanych badań. Czas w przekazywaniu wyników badań, liczony od przyjęcia próbki do laboratorium do przekazania wyniku badania, (23,3 dnia kalendarzowego (16,6 dnia roboczego)) niejednokrotnie uniemożliwiał wycofanie z rynku produktów szybkopsujących się i zmniejszał skuteczność wycofania z obrotu pozostałych produktów. WSSE w wadliwy sposób obliczała terminy przeprowadzania badań laboratoryjnych, wynikający z nieprawidłowej interpretacji zapisów określonych w protokołach uzgodnień dotyczących badań i pomiarów, odnoszących się do 14 dniowego terminu na przekazanie sprawozdania z badań.

ŁPWIS posiadał wiedzę w zakresie wycofania produktów żywnościowych z obrotu z uwagi na przekroczenie NDP środków ochrony roślin w żywności lub wykrycia niedozwolonych środków ochrony roślin.

ŁPWIS podejmował skuteczne działania w kierunku ulepszenia pracy Oddziału Laboratoryjnego, które w okresie objętym kontrolą skutkowały rozszerzeniem akredytacji w zakresie oznaczenia pozostałości pestycydów oraz doposażeniem w specjalistyczny sprzęt. Umożliwiło to skrócenie w 2018 r. terminów przeprowadzania badań pozostałości środków ochrony roślin

ŁPWIS, w sprawozdaniach z realizacji planu pobierania próbek żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu za 2016 i-2018 rok prawidłowo wykazywał liczbę próbek pobranych i zbadanych pod kątem pozostałości środków ochrony roślin, w tym liczbę próbek zdyskwalifikowanych. Natomiast, w sprawozdaniu za 2017 rok nie uwzględniono jednej zakwestionowanej i jednej zbadanej próbki.

OBSZAR

3. Skuteczność systemu kontroli pozostałości środków ochrony roślin w żywności przeznaczonej do obrotu.

Opis stanu faktycznego

W latach 2016-2018 w WSSE w Łodzi odnotowano 22 powiadomienia w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF), z czego 10 stanowiły powiadomienia alarmowe, a 12 było powiadomieniami informacyjnymi.

W okresie objętym kontrolą dwa powiadomienia informacyjne, dotyczące przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów pestycydów w produktach pochodzenia krajowego, przekazane przez WSSE w Łodzi zostały zgłoszone do Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF). Pierwsze powiadomienie, przesłane w 2017 roku dotyczyło stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości chlorpiryfosu w produkcie pn. „Sałata masłowa”⁵⁵, drugie zaś – przekazane w 2018

⁵⁴ Próbką kapusty pekińskiej została pobrana przez przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łęczycy z dnia 18.12.2017 r. w związku z pismem WIORIN w sprawie wykrycia w w/w produkcie substancji niezalecanych do stosowania w uprawie oraz substancji przekraczających NDP. Sprawozdanie z badań otrzymano w dniu 09.01.2018 r.

⁵⁵ Próbką do badania została pobrana 30 października, a sprawozdanie z badań zostało sporządzone 23 listopada 2017 r. Według oceny ryzyka dokonanej przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego –

roku – dotyczyło przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości cypermetryny w produkcie pn. „Sałata – odmiana głowiasta”⁵⁶.

(akta kontroli str.1471-1475, 1490-1844)

W przypadku obu powiadomień ocena ryzyka sporządzona przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny wykazała, iż stwierdzony w badaniach laboratoryjnych poziom pestycydów może stwarzać zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Z uwagi na fakt, iż jeden ze wskazanych produktów, których dotyczyły powiadomienia był dystrybuowany poza granicę kraju Krajowy Punkt Kontaktowy poinformował o przekroczeniu NDP Komisję Europejską.

(akta kontroli str. 1478-1485, 1490-1844)

W latach 2016 – 2018 do WSSE wpłynęło dziesięć powiadomień alarmowych (sześć w 2017⁵⁷ i cztery w 2018 roku⁵⁸) oraz dziesięć powiadomień informacyjnych (trzy powiadomienia w 2016, jedno w 2017 oraz sześć w 2018 roku) dotyczących pozostałości środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 1471-1475)

Siedem z 22 powiadomień dotyczyło przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pestycydów w jabłkach pochodzących z Polski, trzy - sałaty, po dwa powiadomienia dotyczyły kapusty, ryżu brązowego i jajek. Pozostałe produkty, w których stwierdzono przekroczenie NDP pozostałości środków ochrony roślin to: seler, gruszki, papryka, brokuł, produkty jajeczne i jagody goji.

(akta kontroli str. 1478-1485)

Pracownicy Stacji w przypadku powiadomień dotyczących pozostałości środków ochrony roślin postępowali zgodnie z opracowaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego procedurą funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF), a działania podejmowano niezwłocznie. W szesnastu przypadkach powiadomienie przekazano do powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych z województwa łódzkiego w tym

Państwowy Zakład Higieny z 27 listopada 2017 r. oznaczony poziom chlorpiryfosu w sałacie masłowej ($0,18 \pm 0,09$ mg kg^{-1} produktu) może stwarzać zagrożenie dla zdrowia konsumentów. W trakcie kontroli w hurtowni nie stwierdzono zakwestionowanej sałaty (dostawa 160 opakowań po 6 sztuk miała miejsce 25.10.2017). Całość dostawy została rozdyskrebowana do centrum dystrybucyjnego sieci handlowej, a następnie przewieziona do sklepów i sprzedana klientom indywidualnym. O zakwestionowaniu próbki poinformowano WIORIN.

⁵⁶ Przedmiotowa sałata została zebrana dnia 21.09.2018 w liczbie 2880 szt. Próbkę pobrano 24.09 o godzinie 10.30 i dzień później dostarczona do laboratorium. Sprawozdanie z badań sporządzono w dniu 11 października 2018 roku. Według oceny ryzyka dokonanej przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny z dnia 16 października 2018 r. oznaczony poziom cypermetryny w sałacie głowiastej ($5,5 \pm 2,8$ mg kg^{-1} produktu) może stwarzać zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Potencjalne jednorazowe pobranie pozostałości cypermetryny z dużą porcją sałaty przekracza toksykologiczną wartość odniesienia w przypadku dzieci oraz dorosłych i stanowi odpowiednio 4188 oraz 1336% ARfD. W wyniku działań kontrolnych nie stwierdzono w obrocie handlowym ani na stanie magazynowym kwestionowanej sałaty. Została ona we wcześniejszym terminie sprzedana klientom indywidualnym bez możliwości identyfikacji. 24 października 2018 r. wprowadzono powiadomienie do Systemu RASFF. O sprawie poinformowano WIORIN.

⁵⁷ Dwa dotyczyły przekroczenia NDP pozostałości chlorpiryfosu w kapuście włoskiej (zgłoszenia wprowadzone przez WSSE i dotyczyły produktów pochodzących z Polski), dwa – przekroczenia NDP pozostałości fipronilu w jajkach i produktach jajecznych (jedno z nich dotyczyło jaj pochodzących z Polski, a powiadomienie dodały władze Czech), jedno przekroczenia NDP pozostałości chlorpiryfosu w jabłkach (władze Szwecji wprowadziło powiadomienie dotyczące jabłek pochodzących z Polski) i jedno powiadomienie alarmowe dotyczyło przekroczenia NDP pozostałości karbendazymu w jabłkach pochodzących z Polski (powiadomienie dodane przez władze Rumunii).

⁵⁸ Dwa dotyczyły przekroczenia NDP pozostałości chlorpiryfosu w jabłkach (powiadomienia wprowadziły władze Czech i Belgii i oba dotyczyły jabłek pochodzących z Polski), jedno – przekroczenia NDP pozostałości etefonu w papryce czerwonej (powiadomienie wprowadzone przez WSSE dotyczyło produktu pochodzącego z Polski) i jedno – przekroczenia NDP pozostałości amitrazu i karbofuranu w produkcie pn. Gojiberry (władze Czech poinformowały o stwierdzeniu przekroczenia NDP pozostałości pestycydów w produkcie pochodzącym z Chin).

samym dniu, w którym wpłynęło ono do WSSE, a w sześciu przypadkach kolejnego dnia roboczego.

(akta kontroli str. 1471-1475, 1478-1485)

Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi przekazała pięć powiadomień informacyjnych, w przypadku których, według dokonanej oceny ryzyka, oznaczony poziom pestycydów nie stwarzał zagrożenia dla zdrowia konsumentów i w konsekwencji nie został przekazany do systemu RASFF, gdyż nie spełniał kryteriów zgłaszania produktów niebezpiecznych wskazanych w Procedurze funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)⁵⁹.

(akta kontroli str. 1486-1489, 1845-1931)

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie dysponował wiedzą, ilu z objętych kontrolą przedsiębiorców monitoruje produkcję żywności badaniami laboratoryjnymi pod kątem pozostałości środków ochrony roślin, gdyż jak wyjaśnił nadzór nad zakładami produkcji żywności, zgodnie z kompetencjami określonymi w ustawie z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2019 r., poz. 59), sprawują właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni.

Zgodnie z obowiązującą Procedurą urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością PK/BŻ/01 częstotliwość kontroli w obiektach ustalana jest według kategorii ryzyka. Jednym z elementów branych pod uwagę przy ocenie ryzyka dokonywanej przez PPIS było zarządzanie zakładem, kontrola wewnętrzna i system zarządzania bezpieczeństwem żywności, a zatem również realizacja harmonogramów badań właścicielskich produkowanej żywności (w tym w kierunku pozostałości pestycydów).

(akta kontroli str. 249-262)

W WSSE w Łodzi w latach objętych kontrolą realizowano zapisy porozumienia zawartego w dniu 20 stycznia 2015 r. przez Głównego Inspektora Sanitarnego, Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych oraz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w sprawie współdziałania ww. organów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi po otrzymaniu od Głównego Inspektora Sanitarnego Planu działania dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego na dany rok przesyłał go PPIS z województwa łódzkiego, w celu zapoznania się z jego treścią i zaproponowania do wspólnych kontroli z PIORiN oraz IOŚ producentów produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, ze wskazaniem planowanych próbek żywności do badań m.in. w kierunku pozostałości pestycydów. ŁPWIS w pismach przewodnich wskazywał na zasadność objęcia kontrolami m.in. gospodarstw, z których pochodziły produkty będące przedmiotem powiadomień w ramach RASFF we wcześniejszym okresie oraz tych, które wysyłają produkty na export. Po otrzymaniu od PPIS wykazu proponowanych do kontroli gospodarstw w WSSE w Łodzi, opracowywane były projekty planów wspólnych kontroli producentów produkcji pierwotnej realizowanych przez organy PIS i PIORiN oraz organy PIS i IOŚ. Następnie na naradach, które każdego roku organizowane były w WSSE w Łodzi, przedstawiciele Stacji, WIORiN w Łodzi oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska⁶⁰ w Łodzi (będący

⁵⁹ Zgodnie z przywołaną procedurą zgłoszenia należało przekazywać pod warunkiem, że produkty będące przedmiotem powiadomienia mają lub mogły mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na zdrowie ludzi, a tym samym mogły stwarzać poważne zagrożenie dla zdrowia człowieka.

⁶⁰ Dalej: WIOŚ.

członkami zespołu roboczego do spraw realizacji planów działania) uzgadniali ww. plany, formę współpracy przy ich realizacji oraz terminy przekazywania sprawozdań.

(akta kontroli str. 249-278, 1934-2165)

W latach objętych kontrolą Przedstawiciele Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 205 kontroli wspólnych: 157 kontroli wspólnie z PIORiN (53 kontrole w 2016 r., 50 – w 2017 i 54 w 2018 roku) i 48 kontroli z IOŚ (po 16 kontroli w każdym roku). W 2016 roku nie zrealizowano planu z uwagi na nieprzeprowadzenie jednej kontroli wspólnej⁶¹, zaś w 2017 roku przeprowadzono jedną kontrolę więcej niż planowano z uwagi na stwierdzenie przez WIORiN przekroczenia NDP pestycydu w kapuście pekińskiej w jednym z gospodarstw i decyzję o wspólnej kontroli w tymże gospodarstwie.

(akta kontroli str. 1934-2165)

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że w latach objętych kontrolą PPIS województwa łódzkiego otrzymały 24 powiadomienia od Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa o stwierdzonych w płodach rolnych przekroczeniach NDP środka ochrony roślin (po osiem w każdym roku). W dwóch przypadkach stwierdzono na stanie magazynowym zakwestionowane produkty (kapustę pekińską i korzeń pietruszki) – wydano zarządzenia o ich zabezpieczeniu i pobrano próbki do badań w kierunku pozostałości pestycydów. W związku z zakwestionowaniem próbki kapusty pekińskiej z uwagi na przekroczenie NDP chlorpiryfosu wydano decyzję zakazującą wprowadzenia do obrotu przedmiotowej partii kapusty pekińskiej i nakazującą jej zniszczenie lub przeznaczenie na inne cele niż spożywcze. Natomiast próbka korzenia pietruszki nie została zakwestionowana.

(akta kontroli str. 249-278)

ŁPWIS wskazywał na konieczność PPIS z województwa łódzkiego systematycznego uaktualniania i przesyłania do WSSE w Łodzi wykazów nadzorowanych obiektów, w tym również obiektów, w których prowadzona jest produkcja pierwotna żywności.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi w listopadzie 2015 r. w związku z prośbą Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi, przekazał wykaz podmiotów prowadzących produkcję pierwotną żywności pochodzenia roślinnego zarejestrowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że poza tym jednym przypadkiem WIORiN oraz WIOŚ nie zwracali się do ŁPWIS o przekazanie ww. wykazu, ale plany wspólnych kontroli uzgadniane były corocznie przez zaangażowane inspekcje i każda z inspekcji mogła zgłaszać propozycje objęcia wspólnymi kontrolami konkretnych gospodarstw.

(akta kontroli str. 249-278, 1271-1272)

W okresie objętym kontrolą, w związku z brakiem wniosków powiatowych inspektorów sanitarnych o nałożenie kary pieniężnej za nieprzestrzeganie przepisów w zakresie pozostałości środków ochrony roślin w żywności, ŁPWIS nie prowadził postępowań w przedmiocie nałożenia kar pieniężnych w trybie art. 103 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 roku o bezpieczeństwie żywności i żywienia⁶².

(akta kontroli str. 249-278)

⁶¹ Nie wykonano jednej wspólnej kontroli z uwagi na fakt, iż w gospodarstwie zaplanowanym do kontroli nie możliwym było pobranie próbki ze względu na zniszczenie uprawy kapusty przez szkodniki i zaoranie plantacji. Przedstawiciele PPIS przeprowadzili kontrolę w innym gospodarstwie.

⁶² Dz.U. z 2010 r. poz. 1541.

W latach 2016 – 2018 nie kierowano do organów ścigania zawiadomień w związku z czynami stypizowanymi w trybie art. 96 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 263-278)

W okresie objętym kontrolą, do Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego nie były wnoszone odwołania od decyzji państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych w sprawach dotyczących pozostałości środków ochrony roślin w żywności.

(akta kontroli str. 249-262)

Plany działalności WSSE w Łodzi określały najważniejsze cele do realizacji w danym roku oraz mierniki określające stopień realizacji celu wraz z planowaną wartością do osiągnięcia na koniec roku, którego dotyczy plan, jak również najważniejsze zadania służące realizacji celu.

(akta kontroli str. 2166-2176)

Miernikiem wykonania Planów pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu (w tym w kierunku pozostałości pestycydów) w danym roku przez podległe PSSE województwa łódzkiego była ocena stopnia wykonania planu poprzez m.in. weryfikację przesyłanych przez PSSE miesięcznych i półrocznych sprawozdań oraz porównywanie liczby pobranych przez PSSE próbek do zaplanowanych.

(akta kontroli str. 249-278)

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, do zakresu zadań WSSE w obszarze dotyczącym kontroli pozostałości środków ochrony roślin prowadzonej przez podległe powiatowe stacje sanitarno – epidemiologiczne należało:

- opracowywanie planów pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu (m.in. w kierunku pozostałości pestycydów) dla PSSE, koordynowanie działań związanych z ich realizacją oraz sporządzanie sprawozdań w systemie półrocznym i rocznym z realizacji ww. planów;
- opracowywanie planów kontroli produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego wspólnych z przedstawicielami Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska oraz sporządzanie sprawozdań z ich wykonania.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że dotychczas nie wystąpiły nieprawidłowości w realizacji powyższych planów przez PPIS w związku z czym, w ocenie ŁPWIS, nie było potrzeby określania dodatkowo mierników umożliwiających ocenę stopnia realizacji zadań w ww. zakresie przez podległe powiatowe stacje sanitarno – epidemiologiczne.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi w latach objętych kontrolą postępowała zgodnie z opracowaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego procedurą funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF), a działania związane z powiadomieniami, które dotyczyły przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości środków ochrony roślin w żywności podejmowano niezwłocznie. WSSE w Łodzi realizowała również zapisy porozumienia zawartego w dniu 20 stycznia 2015 r. przez Głównego Inspektora Sanitarnego, Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych oraz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

w sprawie współdziałania ww. organów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, a pracownicy Stacji podejmowali działania zgodnie z przepisami prawa i wewnętrznymi procedurami.

OBSZAR

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności w aspekcie pozostałości środków ochrony roślin.

Opis stanu faktycznego

Łódzki Państwowy Inspektor Wojewódzki Inspektor Sanitarny zwracał się do PPIS województwa łódzkiego o wzmożenie intensywności działań edukacyjnych skierowanych do rolników – producentów pierwotnych, podkreślając, iż warunkiem koniecznym do skutecznego wdrożenia wymogów higienicznych na etapie produkcji pierwotnej, a więc produkcji bezpiecznych dla zdrowia owoców i warzyw, było systematyczne zwiększanie świadomości producentów produkcji pierwotnej w zakresie ich obowiązków wynikających z przepisów prawa żywnościowego. ŁPWIS wskazywał również na potrzebę włączenia się w działania edukacyjne prowadzone przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

(akta kontroli str. 249-278, 2177-2181)

Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi nie prowadziła samodzielnie działań promocyjnych, edukacyjnych i informacyjnych w zakresie związanym z pozostałościami środków ochrony roślin skierowanych bezpośrednio do konsumentów czy producentów. Łódzki Państwowy Inspektor Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że bezpieczeństwo i jakość żywności w zakresie dotyczącym środków ochrony roślin nie leży w obszarze działalności oświatowo – zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Kierunki działań podejmowanych przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łodzi wyznaczał Główny Inspektor Sanitarny.

(akta kontroli str. 249-262)

Przedstawiciele ŁPWIS podczas kontroli i audytów przeprowadzanych w podległych PSSE zwracali uwagę na fakt, czy PPIS prowadziły działania informacyjne i edukacyjne producentów produkcji pierwotnej w zakresie związanym z pozostałościami środków ochrony roślin w żywności. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że podczas dokonywania wpisu gospodarstw rolnych do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przedstawiciele PPIS informowali rolników o wymaganiach higieniczno – sanitarnych obowiązujących na etapie produkcji pierwotnej, o zagrożeniach na tym etapie oraz o konieczności przeprowadzania badań właścicielskich produktów w kierunku m.in. pozostałości pestycydów. Natomiast podczas przeprowadzanych kontroli u nadzorowanych producentów produkcji pierwotnej, przedstawiciele PPIS, w przypadku stwierdzonych uchybień, wydawali doraźne zalecenia dotyczące opracowania i wdrożenia zasad dobrej praktyki higienicznej i rolniczej oraz harmonogramu badań właścicielskich w kierunku pozostałości pestycydów, których wykonanie sprawdzane było podczas kolejnych kontroli.

(akta kontroli str. 263-278)

W latach 2016 – 2018 Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi nie prowadziła współpracy z organizacjami ekologicznymi/konsumenckimi zajmującymi się tematyką środków ochrony roślin.

(akta kontroli str. 249-262)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Łódzki Państwowy Inspektor Wojewódzki Inspektor Sanitarny zwracał się do PPIS województwa łódzkiego o wzmożenie intensywności działań edukacyjnych skierowanych do rolników – producentów pierwotnych oraz o włączanie się w miarę możliwości i potrzeb w działania edukacyjne prowadzone przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Przedstawiciele ŁPWIS podczas kontroli i audytów przeprowadzanych w podległych PSSE zwracali uwagę na fakt, czy PPIS prowadziły działania informacyjne i edukacyjne producentów produkcji pierwotnej w zakresie związanym z pozostałością środków ochrony roślin w żywności.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 28 czerwca 2019 roku

Kontrolerzy
Renata Cynamon
Doradca ekonomiczny

podpis

Sylvia Piechota
Specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

podpis

